

Neskoré cisárstvo a koniec Západorímskej ríše

V roku 284 sa stáva novým cisárom ....., ktorého zvolili vojaci. Po upevnení moci sa zameril na hospodársku a politickú stabilizáciu ríše. Od Diocletianovho nástupu na trón sa začína obdobie ....., kedy je cisár neobmedzeným vládcom v ríši a jeho moc neobmedzujú žiadne inštitúcie¹.

Medzi Diocletianove najvýznamnejšie reformy patrilo rozdelenia ríše na menšie územné celky. Najmenšie celky boli ....., ktoré spojením vytvárali ....., ktoré vytvárali ..... . Na čele týchto celkov stáli menovaní úradníci, ktorý mali len civilnú moc. Diocletianus rozdelil na menšie celky aj ..... . Časť vojenských jednotiek poslal do stálych táborov na hraniciach ríše, zvyšok rozmiestňoval v rámci ríše podľa aktuálnej potreby. Zároveň zaviedol aj pevné ceny výrobkov v celej ríši a začal vydávať nové, hodnotné peniaze – zlaté solidy.

Diocletianus obmedzil aj vplyv vojenských veliteľov, aby im zabránil vyhlásiť sa za cisárov. Sám si zvolil jedného ..... a spolu si zvolili ..... a vládli spoločne, tak znikol nový spôsob vlády - .....

Diocletianus

Konštantín Veľký

Konštantín Veľký

Po tom, čo sa Diocletianus vzdal v roku ..... vlády, vypukla občianska vojna, v ktorej zvíťazil jeho nástupca - ....., ktorý zrušil po svojom nástupe tetrarchiu a začal vládnuť opäť ako jediný cisár. Nechal vybudovať aj nové hlavné mesto ríše - ....., ktoré malo výhodnú polohu medzi Európou a Áziou.

Svoje politické ciele dosahoval aj pomocou ....., ktorí sa stali dôležitou zložkou rímskeho obyvateľstva. Konštantín uznal ..... z roku ..... kresťanské náboženstvo za rovnoprávne s ostatnými náboženstvami ríše. V roku 325 zvolal Konštantín cirkevný snem do mesta ..... . Zúčastnili sa ho

všetci biskupi ríše. Katolícka cirkev bola v tomto období organizovaná do náboženských obcí, na čele ktorých stáli biskupi. Najvýznamnejšími biskupskými sídlami boli veľké mestá ako napr.: ....., ... a ..... . Kresťanstvo pomáhalo upevniť ríšu, preto ho podporovali aj Konštantinovi nástupcovia.

¹ Titul Dominus et Deus (Pán a Boh) bol v tomto období už bežne zaužívaný.

Rozdelenie ríše

Cisár Konštatnín Veľký vydáva Milánsky edikt

Pre 2. polovicu 4. storočia sú príznačné útoky rôznych kmeňov na Rím. Aby bola správa ríše čo najefektívnejšia, cisári si začali priberať na pomoc .....
V roku ..... rozdelil cisár ..... ríšu medzi dvoch svojich synov na ..... časti. Východnú časť tvorili územia, ktoré spravoval ....., úradným jazykom bola ..... a hlavným mestom sa stal ..... . Správcom západnej časti sa stal ....., ktorý sídlil v ....., kde bola úradným jazykom ..... Od tohto rozdelenia sa obe časti ríše vyvíjali samostatne.

Barbarizácia a sťahovanie národov

Charakteristickým znakom 1. tisícročia nášho letopočtu je ..... a miešanie jednotlivých kmeňov a kmeňových zväzov. Najvýznamnejším pohybom bolo ..... . Tento migračný pohyb prebiehal v ..... . Podieľalo sa na ňom mnoho kmeňov, napr.: .....

Väčšina historikov sa domnieva, že hlavnou príčinou sťahovania národov bola rozpínavosť ....., ktorá prinútila k pohybu kmeňový zväz ....., ktorí sa vydali hľadať nové pastviny pre svoje stáda smerom na .....

Atila – Bič boží

..... . Počas svojho presunu smerom na západ, zničili Húni v severnom Pričernomorí ..... ríšu, ktorej príslušní sa dali tiež na pochod. Góti sa ešte pred svojou porážkou Húňmi rozdelili na .....² a .....³. Utekajúci Góti prekročili v roku 375 Dunaj a napadli ..... . Boje sa skončili uzavretím mieru, po ktorom mali Góti pomáhať ríši pri jej ..... . Rímsky úradníci zneužívali zlé postavenie Gótov na hraniciach ríše. Góti proti ríši povstali (387), porazili ju a vo vojne padol aj cisár.

Theodosius

² Východní Góti, ktorí obývali územia medzi Dnestrom a Donom.

³ Západní Góti, ktorí sa usídlili na západ od Dnepra.

Celková zlá situácia spôsobila, že Rím nedokázal postaviť vlastnú armádu a tak si do vojenských služieb verbovala aj žoldnierov medzi ..... . Ich náčelníci často získavali významné postavenie v armáde, ale aj na samotnom cisárskom dvore. Ak žoldnieri nedostali svoj plat, často robili nájazdy na rímske územia, ktoré plienili a obsadzovali.

SALVIANUS O NÁSLEDKOKH ROZVRATU ZÁPADORÍMSKEJ RÍŠE

Kresťanský spisovateľ Salvianus (asi 400 – 480) opisuje situáciu v Západorímskej ríši po útokoch barbarov a pred jej zánikom.

„Kedysi boli Rimania najstatočnejší, a dnes nemajú silu, starí Rimania boli postrachom, a my dnes máme sami strach, barbarské národy im odovzdávali poplatky, a dnes sme barbarom poplatní my. ... To je naša nešťastie! Kam sme to dospeli! ... Navyše sa sami ešte zosmiešňujeme: Zlato, ktoré odovzdávame, nazývame darmi. Hovoríme, že dar je to, čo je výkupné! A je to výkupné za postavenie veľmi tvrdé a úbohé. Ved' všetci zajatci, ak sú raz zo zajatia vykúpení, sú slobodní. My sa vykúpujeme stále a nikdy nebudeme slobodní...“

Zánik Západorímskej ríše

V 5. storočí sa naplno prejavuje kríza ríše vo všetkých oblastiach života. Cisári sa nedokázali brániť neprestajným útokom Germanov, pričom mnohí vojenský velitelia boli germánskeho pôvodu. V roku ..... dosadil na cisársky trón svojho syna rímsky patricius Orestes. Novým cisárom sa tak stal mladý a neskúsený ..... . V jeho službách bol aj germánsky náčelník ....., ktorý Romula Augusta zosadil a vyhlásil sa za vládcu Itálie. Takto sa rok ..... považuje za zánik Západorímskej ríše, koniec ..... a začiatok .....

Otázky na opakovanie:

1. Uveďte meno panovníka, za vlády ktorého začína v Rímskej ríši dominát. ....
2. Charakterizujte dominát ako formu vlády v Rímskej ríši. ....
.....
3. Akým spôsobom bola spravovaná ríša za vlády Diocletiana? .....
4. Uveďte v čom spočívala reforma územnej správy ríše v čase vlády Diocletiana. ....
.....
5. Ako sa zmenil spôsob vlády v Rímskej ríši s nástupom Konštantína Veľkého? .....
6. Uveďte čím si zabezpečil podporu svojej politiky Konštantín Veľký zo strany kresťanov?
.....
7. Uveďte 1. rok rozdelenia Rímskej ríše a 2. meno cisára, ktorý rozdelenie uskutočnil.
1 ..... 2 .....
8. Stručne charakterizujte sťahovanie národov a príčiny, ktoré viedli k jeho začatiu. ....
.....
.....
9. Uveďte tri kmene, ktoré sa podieľali na sťahovaní národov. 1 .....
2 ..... 3 .....
10. Uveďte mená dvoch najvýznamnejších barbarských štátov, ktoré vznikli na území Rímskej ríše. 1 ..... 2.....
11. Kde sa odohrala rozhodujúca bitka medzi Húnmi a Rímom s jeho spojencami? Uveďte aj rok kedy k bitke došlo. ....
12. Ako sa volal posledný cisár Západorímskej ríše a aká významná udalosť sa spája s jeho menom?
.....
13. Uveďte rok zániku Západorímskej ríše. ....

